

Ramowy program szkolenia dla nauczycieli

Małgorzata Jas | Bogusława Kalinowska

Kierunek **innowacja**

Działania innowacyjne i eksperymenty pedagogiczne
w szkole i placówce oświatowej

Małgorzata Jas | Bogusława Kalinowska

Kierunek innowacja

Działania innowacyjne i eksperymenty pedagogiczne
w szkole i placówce oświatowej

Konsultacja merytoryczna
Wydział Innowacji i Rozwoju
Bogusława Kalinowska

Redakcja i korekta
Tomasz Karpowicz

Projekt okładki, layout,
redakcja techniczna i skład
Barbara Jechalska

Fotografia na okładce: © trueffelpix/Bank zdjęć Photogenica

Ośrodek Rozwoju Edukacji
Warszawa 2022
Wydanie I

ISBN 978-83-66830-64-6

Publikacja jest rozpowszechniana na zasadach licencji
Creative Commons Uznanie Autorstwa – Użycie Niekommercyjne (CC-BY-NC)

00-478 Warszawa
Aleje Ujazdowskie 28
www.ore.edu.pl

Spis treści

Założenia ogólne	5
Moduł 1. Wprowadzenie	7
Moduł 2. Po co szkole innowacje i eksperymenty	7
Moduł 3. Innowacje pedagogiczne – od podstaw prawnych do inspiracji	8
Moduł 4. Eksperymenty pedagogiczne – od podstaw prawnych do inspiracji	10
Moduł 5. Prawo autorskie a realizacja innowacji i eksperymentów pedagogicznych	11
Moduł 6. Kierunek <i>innowacja</i> – od diagnozy potencjału do planowania działań	12
Moduł 7. Podsumowanie i ewaluacja szkolenia	13

Założenia ogólne

Ramowy program szkolenia **Kierunek *innowacja* – działania innowacyjne i eksperymenty pedagogiczne w szkole i placówce oświatowej**, którego docelowymi adresatami są nauczyciele i nauczycielki w szkołach i placówkach oświatowych, jest odpowiedzią na sygnalizowane przez nich potrzeby w zakresie doskonalenia zawodowego oraz wyzwania stojące przed szkołą w XXI wieku. Jednym z zadań współczesnej szkoły jest przygotowanie młodego pokolenia do aktywności osobistej, zawodowej, społecznej i obywatelskiej w świecie prognozowanych, ale niemożliwych dziś do pełnego przewidzenia zmian. Aby stało się to możliwe, konieczne jest tworzenie innowacyjnego środowiska uczenia się w szkole oraz rozwijanie u uczniów kompetencji przyszłości, które będą filarem ich aktywności w dorosłym życiu.

Myślenie o kompetencjach przyszłości ma głęboki sens edukacyjny – pozwala odpowiednio projektować proces kształcenia, jest dla nauczycieli drogowskazem przy planowaniu pracy, w tym – innowacji i eksperymentów pedagogicznych, tak aby już dziś (tu i teraz) przygotować uczniów do prognozowanych wyzwań przyszłości (tam i wtedy). Uczniom uzmysławia potrzebę ciągłego uczenia się, autonomicznego i odpowiedzialnego reagowania na dynamicznie zmieniającą się sytuację¹.

Aby sprostać takim wyzwaniom, polska szkoła potrzebuje nauczycieli – innowatorów: przełamujących utarte schematy, kreatywnych, poszukujących nowych rozwiązań zarówno programowych, metodycznych jak i organizacyjnych, nastawionych na zmiany i rozwój.

Jedną z dróg tworzenia efektywnego i innowacyjnego środowiska uczenia się w szkole jest realizacja innowacji i eksperymentów pedagogicznych. To również droga rozwijania postaw kreatywności, innowacyjności i przedsiębiorczości u uczniów – do czego obligują nauczycieli zapisy podstawy programowej.

Nowelizacja przepisów prawa oświatowego z 2016 r., likwidująca proceduralność i biurokracyzm w zakresie realizacji innowacji pedagogicznych, zwiększyła autonomię nauczycieli w podejmowaniu działań innowacyjnych w szkołach i w placówkach oświatowych². Te zmiany przełożyły się na większą otwartość kadry na poszukiwanie nowych rozwiązań w codziennej pracy z uczniami, na większą autonomię nauczyciela i szkoły w podejmowaniu decyzji o realizacji innowacji, na większą odwagę w eksperymentowaniu w obszarze programowym, metodycznym i organizacyjnym.

Ramowy program szkolenia **Kierunek *innowacja* – działania innowacyjne i eksperymenty pedagogiczne w szkole i placówce oświatowej** powstał z myślą o nauczycielach rozpoczynających swoją drogę w roli szkolnych innowatorów.

¹ Zob. Kwiatkowski S.M., (2018), [Kompetencje przyszłości](#), Seria Naukowa FRSE, Warszawa: Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji, s. 23.

² Zob. Jas M., (2016), *Innowacje pedagogiczne – dziś, jutro i ponadczasowo. O podstawach prawnych i praktycznych aspektach prowadzenia działalności innowacyjnej w szkołach*, „[Inspiracje](#)”, 1–2 (110–111), 2016, s. 4–9.

Program zawiera szczegółowe cele i treści 20-godzinnego szkolenia, wskazówki metodyczne do jego realizacji oraz bibliografię pomocną w przygotowaniu i realizacji zajęć.

Treści w nim zawarte koncentrują się na formalnoprawnych podstawach prowadzenia działań innowacyjnych i eksperymentów pedagogicznych, na ich odniesieniu zarówno do literatury przedmiotowej, jak i do polskich i europejskich dokumentów strategicznych.

Adresaci programu znajdą w nim także elementy odnoszące się do roli nauczyciela w rozwijaniu kompetencji przyszłości u dzieci, uczniów i wychowanków.

W programie zaakcentowano również potrzebę inspirowania nauczycieli i dyrektorów szkół i placówek oświatowych do podejmowania działań innowacyjnych i eksperymentów pedagogicznych m.in. poprzez promowanie przykładów dobrych praktyk.

Adresaci: nauczyciele zatrudnieni w przedszkolach, w szkołach i w placówkach oświatowych (pośrednio – również pracownicy placówek doskonalenia nauczycieli, pedagogicznych bibliotek pedagogicznych i poradni psychologiczno-pedagogicznych organizujący szkolenia dla kadr systemu oświaty).

Formuła szkolenia: stacjonarna (z możliwością adaptacji przez prowadzącego szkolenie na formułę e-learningową lub *blended learning*).

Cel ogólny szkolenia: przygotowanie nauczycieli do wdrożenia innowacji oraz do realizacji eksperymentów pedagogicznych w szkołach i w placówkach oświatowych poprzez:

- aktualizację wiedzy w zakresie teoretycznych i formalnoprawnych podstaw prowadzenia działań innowacyjnych oraz eksperymentów pedagogicznych w szkołach i w placówkach oświatowych;
- inspirowanie kadr systemu oświaty do podejmowania działań innowacyjnych oraz eksperymentów pedagogicznych ukierunkowanych na rozwijanie kompetencji dzieci i uczniów;
- uruchomienie potencjału osobowego i instytucjonalnego w jednostkach systemu oświaty w planowaniu i w realizowaniu innowacji i eksperymentów pedagogicznych.

Moduły szkolenia

L.p.	Nazwa modułu	Liczba godzin dydaktycznych
1.	Wprowadzenie	1
2.	Po co szkole innowacje i eksperymenty	2
3.	Innowacje pedagogiczne – od podstaw prawnych do inspiracji	6
4.	Eksperymenty pedagogiczne – od podstaw prawnych do inspiracji	2
5.	Prawo autorskie a realizacja innowacji i eksperymentów pedagogicznych	2
6.	Kierunek <i>innowacja</i> – od diagnozy potencjału do planowania działań	6
7.	Podsumowanie i ewaluacja szkolenia	1

Łączny czas realizacji szkolenia: 20 godzin dydaktycznych.

Moduł 1. Wprowadzenie

Zalecany czas realizacji: 1 godzina dydaktyczna.

Cele szczegółowe:

Uczestnik:

- poznaje program szkolenia oraz zasady jego organizacji;
- określa swoje zasoby i doświadczenia w zakresie przedmiotowym szkolenia, którymi może się dzielić z uczestnikami kursu;
- określa własne potrzeby szkoleniowe;
- poznaje innych członków grupy szkoleniowej i nawiązuje z nimi relacje.

Szczegółowe treści:

1. Prezentacja programu szkolenia.
2. Poznanie się uczestników i integracja grupy.
3. Określenie zasobów i potrzeb szkoleniowych uczestników.
4. Organizacja zajęć i zasady wspólnej pracy.

Uwagi do realizacji:

Przed realizacją szkolenia prowadzący powinien uzyskać jak najwięcej danych na temat grupy, z którą będzie pracował. Warto zebrać informacje m.in. na temat miejsca pracy uczestników, przedmiotów, których uczą, dotychczasowego doświadczenia w realizacji innowacji i eksperymentów pedagogicznych. Moduł wprowadzający należy elastycznie dostosować do potrzeb grupy. Stałymi elementami sesji wprowadzającej są omówienie celów i przebiegu szkolenia, wypracowanie kontraktu, porównanie oczekiwań uczestników z celami szkolenia oraz integracja grupy szkoleniowej.

Moduł 2. Po co szkole innowacje i eksperymenty

Zalecany czas realizacji: 2 godziny dydaktyczne.

Cele szczegółowe:

Uczestnik:

- wymienia korzyści dla ucznia, nauczyciela, szkoły i jej środowiska oraz dla społeczeństwa (w perspektywie przyszłości) wynikające z prowadzenia innowacji i eksperymentów pedagogicznych w szkołach i placówkach oświatowych;
- opisuje korzyści wynikające z rozwijania u uczniów uczestniczących w działaniach innowacyjnych i eksperymentach pedagogicznych kompetencji kluczowych zdefiniowanych w dokumentach strategicznych, w opracowaniach naukowych oraz w podstawach programowych;
- identyfikuje kompetencje przyszłości, w tym – kompetencje proinnowacyjne.

Szczegółowe treści:

1. Realizacja innowacji i eksperymentów pedagogicznych drogą do rozwijania kompetencji u dzieci i uczniów, w tym – kompetencji przyszłości.
2. Korzyści wynikające z realizacji innowacji i eksperymentów dla dzieci i uczniów oraz dla szkoły jako organizacji, społeczeństwa i gospodarki.

Uwagi do realizacji:

Moduł 2. pozwala na podkreślenie związku innowacji i eksperymentów pedagogicznych z kompetencjami, których rozwijanie u uczniów jest w szczególności sposób wskazywane w przepisach prawa oświatowego jako cel działań podejmowanych przez szkoły i placówki oświatowe oraz w dokumentach strategicznych. Uczestnicy, na podstawie doświadczenia w prowadzeniu działań innowacyjnych w macierzystych placówkach, identyfikują korzyści wynikające z realizacji tych działań dla uczniów, dla szkoły, dla środowiska, ze szczególnym uwzględnieniem perspektywy przyszłości, w której dzisiejsi uczniowie będą funkcjonować jako pracownicy, członkowie lokalnych społeczności, obywatele.

Polecana literatura:

1. Fazlagić J. (red.), (2018), [Szkoła dla Innowatora: kształtowanie kompetencji proinnowacyjnych. Raport](#) (opracowany na zlecenie Ministerstwa Przedsiębiorczości i Technologii), Kalisz: Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Kaliszu.
2. tenże (red.), (2019), [Kreatywność w systemie edukacji](#), Seria Naukowa FRSE, Warszawa: Fundacja Rozwoju Edukacji.
3. Kwiatkowski S.M., (2018), [Kompetencje przyszłości](#), Seria Naukowa FRSE, Warszawa: Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji.
4. Lamri J., (2020), *Kompetencje XXI wieku*, tłum. Agnieszka Zręda, Warszawa: Wolters Kluwer.
5. [Wykład prof. Stefana M. Kwiatkowskiego pt. Kompetencje przyszłości](#), inaugurujący I Kongres Rozwoju Systemu Edukacji, FRSE, Warszawa, 10 września 2018 r. (0.31.07–1.02.36).
6. [Zalecenie Rady z dnia 22 maja 2018 r. w sprawie kompetencji kluczowych w procesie uczenia się przez całe życie](#), 2018/C 189/01.
7. Wstęp do podstawy programowej dla przedszkola, szkoły podstawowej, liceum, technikum i szkoły branżowej.

Moduł 3. Innowacje pedagogiczne – od podstaw prawnych do inspiracji

Zalecany czas realizacji: 6 godzin dydaktycznych (3 sesje x 90 minut).

Cele szczegółowe:

Uczestnik:

- wskazuje akty prawa regulujące prowadzenie innowacji pedagogicznych w szkołach i w placówkach oświatowych oraz regulacje wewnętrzne obowiązujące w macierzystej placówce;

- definiuje pojęcia istotne dla realizacji innowacji pedagogicznych;
- wskazuje motywy podejmowania działań innowacyjnych w szkole i w placówce oświatowej;
- systematyzuje innowacje pedagogiczne według różnych kryteriów;
- analizuje wybrane przykłady działalności innowacyjnej szkół i placówek oświatowych.

Szczegółowe treści:

1. Zwiększenie autonomii nauczycieli i szkół w zakresie planowania i realizacji innowacji w szkołach i w placówkach oświatowych, wpisane w przepisy prawa zewnętrznego.
2. Przykłady regulacji prawa wewnętrznego w szkołach i w placówkach oświatowych w zakresie realizacji innowacji pedagogicznych.
3. Pojęcia i terminy istotne w opisywaniu i w realizacji innowacji pedagogicznych.
4. Motywy podejmowania działań innowacyjnych w szkołach i w placówkach oświatowych.
5. Rodzaje innowacji pedagogicznych ze względu na autorstwo, skalę zmian oraz obszar działania szkoły, którego dotyczą.
6. Przykłady dobrych praktyk – polskie, europejskie i światowe innowacyjne szkoły, placówki oświatowe.

Uwagi do realizacji:

Moduł 3. pozwala uczestnikom na głębsze osadzenie działań innowacyjnych w obowiązującym prawie, dającym – dzięki wprowadzeniu przepisów ustawy *Prawo oświatowe* – dużą autonomię w prowadzeniu innowacji pedagogicznych. Ważne, aby prowadzący podkreślał tę samodzielność nauczycieli i odbiurokratyzowanie realizowania tych innowacji.

Treści modułu zwracają również uwagę osób uczestniczących na wagę podejmowania wewnętrznych decyzji dotyczących sposobu planowania, przyjmowania do realizacji, prowadzenia i ewaluacji innowacji pedagogicznych w szkołach i w placówkach oświatowych.

Przykłady dobrych praktyk będą dla uczestników inspiracją w precyzowaniu pomysłów na obszary innowacji pedagogicznych w macierzystej placówce.

Polecana literatura:

1. Elsner D., (2019), *Przygotowanie działania innowacyjnego*, „Dyrektor Szkoły”, 8, 2019, s. 78–80.
2. Fazlagić J. (red.), (2019), [Kreatywność w systemie edukacji](#), Seria Naukowa FRSE, Fundacja Rozwoju Edukacji, Warszawa 2019.
3. Gorzeńska O., Radanowicz E., (2019), [Zmiany, innowacje, eksperymenty. W poszukiwaniu inspiracji. Poradnik dla dyrektorów szkół i nauczycieli](#), Warszawa: ORE.
4. Jas M., (2016), *Innowacje pedagogiczne – dziś, jutro i ponadczasowo. O podstawach prawnych i praktycznych aspektach prowadzenia działalności innowacyjnej w szkołach*, „[Inspiracje](#)” 2016 nr 1–2 (110–111), s. 4–9.
5. Nowak M., (2019), *Przykłady szkolnych innowacji*, „Dyrektor Szkoły”, 8, 2019, s. 81–83.
6. Sewastianowicz M., (2019), *Prawne ramy innowacji*, „Dyrektor Szkoły”, 8, 2019, s. 70–73.

7. Wybrane przepisy prawa regulujące prowadzenie działalności innowacyjnej w przedszkolu, w szkole, w placówce oświatowej, zawarte w:
 - Ustawie z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe, [t.j. Dz.U. 2021, poz. 1082 ze zm.](#);
 - Rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia, kształcenia ogólnego dla szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy oraz kształcenia ogólnego dla szkoły policealnej, [Dz.U. 2017, poz. 356 ze zm.](#);
 - Rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 stycznia 2018 r. w sprawie podstawy programowej kształcenia ogólnego dla liceum ogólnokształcącego, technikum oraz branżowej szkoły II stopnia, [Dz.U. 2018, poz. 467 ze zm.](#);
 - Ustawie z dnia 26 stycznia 1982 r. – Karta Nauczyciela, [t.j. Dz.U. 2021, poz. 1762](#);
 - Rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 11 sierpnia 2017 r. w sprawie wymagań wobec szkół i placówek, [t.j. Dz.U. 2020, poz. 2198](#).
8. Ponadto przykłady dobrych praktyk – innowacyjnych szkół i placówek oświatowych (polskich i zagranicznych) oraz projektów i programów realizowanych przez Ministerstwo Edukacji i Nauki i inne resorty, a także popularyzowanych przez kuratoria oświaty. Przykładowe zasoby zamieszczono w załącznikach do scenariusza szkolenia.

Moduł 4. Eksperymenty pedagogiczne – od podstaw prawnych do inspiracji

Zalecany czas realizacji: 2 godziny dydaktyczne.

Cele szczegółowe:

Uczestnik:

- wskazuje akty prawa regulujące prowadzenie eksperymentów pedagogicznych w szkołach i w placówkach oświatowych;
- opisuje procedurę realizacji eksperymentu pedagogicznego oraz zadania poszczególnych podmiotów zaangażowanych w jego realizację;
- wskazuje podobieństwa i różnice między innowacją a eksperymentem pedagogicznym;
- analizuje wybrane przykłady działalności eksperymentalnej szkół i placówek oświatowych.

Szczegółowe treści:

1. Definicja i cele eksperymentu pedagogicznego w świetle przepisów prawa.
2. Procedura realizacji eksperymentu pedagogicznego oraz rola podmiotów zaangażowanych w jego realizację.

3. Eksperyment pedagogiczny a innowacja – podobieństwa i różnice.
4. Przykłady eksperymentów pedagogicznych realizowanych w polskim systemie oświaty.

Uwagi do realizacji:

Eksperymenty pedagogiczne są przez szkoły i placówki oświatowe realizowane proporcjonalnie rzadziej niż innowacje pedagogiczne. Rolą prowadzącego w tym module jest zachęcenie uczestników do diagnozy zasobów środowiska i do nawiązywania kontaktów z jednostkami naukowymi w celu wspólnej realizacji eksperymentu pedagogicznego w macierzystej szkole czy w placówce oświatowej.

Polecana bibliografia i netografia:

1. *Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe* ([t.j. Dz.U. 2021, poz. 1082 ze zm.](#)) – wybrane przepisy.
2. Opisy przykładowych eksperymentów pedagogicznych realizowanych w szkołach i w placówkach oświatowych (przykładowe opracowania i zasoby zamieszczono w załącznikach do scenariusza szkolenia).

Moduł 5. Prawo autorskie a realizacja innowacji i eksperymentów pedagogicznych

Zalecany czas realizacji: 2 godziny dydaktyczne.

Cele szczegółowe:

Uczestnik:

- omawia podstawowe przepisy prawa autorskiego mające zastosowanie w planowaniu i realizacji działań innowacyjnych i eksperymentalnych w szkole i w placówce oświatowej;
- wskazuje źródła otwartych zasobów edukacyjnych, możliwych do wykorzystania w realizacji innowacji i eksperymentów pedagogicznych.

Szczegółowe treści:

1. Prawo autorskie w działaniach innowacyjnych prowadzonych przez szkołę – najważniejsze zasady.
2. Źródła otwartych zasobów edukacyjnych, w tym – Zintegrowana Platforma Edukacyjna.

Uwagi do realizacji:

Ważnym elementem tego modułu jest pokazanie uczestnikom bogactwa otwartych zasobów edukacyjnych i możliwości ich wykorzystania w planowaniu i realizacji działań innowacyjnych. Warto pokazać także w tym kontekście zasoby i funkcjonalności Zintegrowanej Platformy Edukacyjnej, która – po pierwsze – gwarantuje wykorzystanie zweryfikowanych merytorycznie materiałów, po drugie – zawiera opracowania unikatowe (np. teksty łatwe

do czytania i zrozumienia ETR, lektury dostępne, filmy z dostosowaniem), a po trzecie – umożliwia, po zarejestrowaniu się i zalogowaniu, tworzenie różnorodnych autorskich materiałów z wykorzystaniem darmowych narzędzi.

Polecana literatura:

1. [Poznaj otwarte zasoby edukacyjne. Interaktywny przewodnik OZE.](#)
2. [Prawa autorskie w Internecie – rodzaje licencji CC i prawo cytatu](#), Whitepress.pl.
3. Sewastianowicz M., (2019), *Prawne ramy innowacji*, „Dyrektor Szkoły” 8, 2019, s. 70–73.
4. Śliwowski K., (2019), [15 kanałów edukacyjnych i naukowych, które przydadzą się w szkole.](#)
5. *Ustawa z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych*, t.j. Dz.U. 2021, poz. 1062 (wybrane przepisy).
6. [Zintegrowana Platforma Edukacyjna.](#)

Moduł 6. Kierunek *innowacja* – od diagnozy potencjału do planowania działań

Zalecany czas realizacji: 6 godzin dydaktycznych (3 sesje x 90 minut)

Cele szczegółowe:

Uczestnik:

- diagnozuje potencjał innowacyjności – własny oraz członków swojego zespołu nauczycielskiego;
- charakteryzuje realizację innowacji lub eksperymentu pedagogicznego jako proces zarządzania jakościową zmianą;
- określa zasoby osobowe, organizacyjne i środowiskowe szkoły lub placówki oświatowej sprzyjające realizacji innowacji i eksperymentów pedagogicznych;
- planuje realizację innowacji pedagogicznej.

Szczegółowe treści:

1. Cechy innowacyjnej jednostki – diagnoza potencjału.
2. Innowacja pedagogiczna jako proces zarządzania jakościową zmianą.
3. Zasoby osobowe, organizacyjne i środowiskowe szkoły lub placówki oświatowej sprzyjające realizacji innowacji i eksperymentów pedagogicznych.
4. Planowanie innowacji pedagogicznej do wdrożenia w macierzystej szkole lub placówce oświatowej.

Uwagi do realizacji:

Moduł 6. to czas na autorefleksję uczestników o osobistym i organizacyjnym potencjale innowacyjnym, o sojusznikach w realizowaniu innowacji. Wnioski wypływające z tej refleksji okażą się pomocne w planowaniu innowacji pedagogicznej w macierzystej placówce. Prowadzący podkreśla autonomię autorów innowacji lub samej szkoły w sposobie opisu

planowanej innowacji, a przy tym wyjaśnia uczestnikom, na czym polega procesowy i jakościowy charakter zmiany, jaką jest innowacja pedagogiczna.

Aranżuje również sytuacje, w których uczestnicy mogą dzielić się doświadczeniami i pomysłami oraz udzielać sobie konstruktywnych informacji zwrotnych na temat planowanych innowacji.

Polecana literatura:

1. Gawroński K., Otręba R., (2009), *Zarządzanie strategiczne i zmiana w organizacji szkolnej*, Warszawa: Wolters Kluwer.
2. Huczek M., (2011), [Kultura innowacyjna organizacji](#), „Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły Humanitas. Zarządzanie”, 1, 2011.
3. Jas M., (2016), *Innowacje pedagogiczne – dziś, jutro i ponadczasowo. O podstawach prawnych i praktycznych aspektach prowadzenia działalności innowacyjnej w szkołach*, [„Inspiracje”, 1–2 \(110–111\), 2016](#), s. 4–9.
4. *taż*, (2021a), *Kultura innowacyjności*, *Dyrektor Szkoły* 11, 2021, s. 74–77.
5. *taż*, (2021b), *Dyrektor liderem zmiany*, *„Dyrektor Szkoły”*, 11, 2021, s. 78–82.
6. Królikowski J., (2019), *Klimat społeczny sprzyjający innowacyjności*, *„Dyrektor Szkoły”*, 8, 2019, s. 74–77.
7. Pabisek M., (2021), *Systemowe zarządzanie innowacją*, *„Dyrektor Szkoły”*, 11, 2021, s. 83–84.
8. Radanowicz E., (2020), *W szkole wcale nie chodzi o szkołę*, Głogów: SENSOR Justyna Radanowicz (o książce w [rozmowie Marzeny Żylińskiej z autorką](#) na fanpage’u Edukatorium.edu.pl, 3.06.2020 r.).
9. Robinson K., Aronica L., (2015), *Kreatywne szkoły. Oddolna rewolucja, która zmienia edukację*, tłum. A. Baj, Kraków: Element.
10. Walker T.D., (2017), *Fińskie dzieci uczą się najlepiej*, tłum. M. Kisiel-Małecka, Warszawa: Wydawnictwo Literackie.

Moduł 7. Podsumowanie i ewaluacja szkolenia

Zalecany czas realizacji: 1 godzina dydaktyczna

Cele szczegółowe:

Uczestnik:

- planuje wykorzystanie wiedzy i umiejętności nabytych podczas szkolenia w swojej praktyce edukacyjnej oraz swój dalszy rozwój zawodowy w tym obszarze;
- ocenia przydatność treści realizowanych podczas szkolenia w planowaniu i w realizacji innowacji i eksperymentów pedagogicznych oraz swoją gotowość do podejmowania działań innowacyjnych.

Szczegółowe treści:

1. Ja jako lider innowacyjności:
 - jak wykorzystam wiedzę i umiejętności nabyte podczas szkolenia – planowanie działań;
 - czego potrzebuję – planowanie dalszego wsparcia i rozwoju zawodowego w obszarze prowadzenia działalności innowacyjnej i eksperymentalnej.
2. Ewaluacja szkolenia.

Uwagi do realizacji:

Organizator, prowadzący ewaluację szkolenia, może również zebrać od uczestników ich deklaracje potrzeb doskonalenia w wybranych, skonkretyzowanych zakresach tematycznych dotyczących prowadzenia działań innowacyjnych i eksperymentów pedagogicznych. Te dane posłużą mu do opracowania oferty doskonalenia i wsparcia dla nauczycieli (szkolenia, kursy, warsztaty, sieci współpracy i samokształcenia, wspomaganie szkół, konsultacje, doradztwo metodyczne itp.).

Po zakończeniu szkolenia organizator może podtrzymywać kontakt z jego absolwentami: oferować im udział w nowych szkoleniach, w warsztatach, w sieciach współpracy i samokształcenia dotyczących skonkretyzowanych tematów, ich planów opracowania i wdrażania innowacji pedagogicznych.

Ośrodek Rozwoju Edukacji

00-478 Warszawa

Al. Ujazdowskie 28

www.ore.edu.pl